

HØRINGSUTTALELSE FRA POLARSIRKELRÅDET – NOU 2023:23 HELHETLIG FORVALTNING AV AKVAKULTUR FOR BÆREKRAFTIG VERDISKAPING

Polarsirkelrådet viser til høring av NOU 2023: 23 Helhetlig forvaltning av akvakultur for bærekraftig verdiskaping fra Nærings- og fiskeridepartementet.

POLARSIRKELRÅDET – Indre Helgeland Interkommunalt Politisk Råd er et politisk samarbeidsorgan på Helgeland for kommunene Hattfjelldal, Hemnes, Lurøy, Nesna, Rana og Træna.

Polarsirkelrådet forventer en forutsigbar og stabil havbrukspolitikk som bidrar til utvikling av norsk havbruk og kompenserer vertskommunene for å legge til rette. Regjeringens oppfølging av havbruksutvalgets anbefalinger må ivareta dette. Utviklingen av havbruksnæringen er for mange fjord- og kystkommuner det samme som utvikling av lokalsamfunnene. Arbeidsplassene innen havbruk utgjør fremtidsrettede sysselsetting som er stabil, og som kan utvikles til flere arbeidsplasser over tid. Forutsigbare og stabile rammevilkår for sektoren som legger utvikling og vekst til grunn, er svært viktige distriktpolitiske virkemidler.

Hovedlinjene i NOU-en bekrefter at dagens tillatelsessystem og forvaltning på mange måter fungerer godt, og er en av grunnene til næringens suksess. Både med tanke på utforming og oppfølging av regelverk fra næringsaktører og myndigheter

Polarsirkelrådet ønsker vekst i oppdretts- og sjømatnæringene, men bærekraftensynet og Norges naturgitte fortrinn må ivaretas og være førende for utviklingen.

- Polarsirkelrådet etterlyser handling og oppfølging av vekst i sjømat- og havbruksnæringene, i stedet for flere rapporter. Det er tid for å iverksette tiltak og prioritere handling, og Polarsirkelrådet forventer en havbrukspolitikk som bidrar til å oppnå målsettingene i Hurdalsplattformen.
- Polarsirkelrådet mener at forslaget om økt statlig styring over kommunale sjøområder må forkastes, og det må tilstrebes å sikre kommunene større innflytelse og økt medbestemmelse over utviklingen av egne sjøområder.
- Polarsirkelrådet er svært uenig i forslaget om at tillatelser til undervisningsformål bør avvikles og mener at det heller må legges til rette for økt desentralisert utdanning innen havbruk.
- Polarsirkelrådet er uenig i forslaget om at tillatelser til visningsformål bør avvikles. Visningstillatelsene er viktige for å utvikle god kunnskap om akvakultur hos publikum.
- Polarsirkelrådet mener at det må satses mer på lokal forskning og utvikling som utnytter innovasjonskraften og kompetansen i selskapene for å utvikle morgendagens bærekraftige oppdrett.
- Polarsirkelrådet er enige med utvalget i at det må gjøres mer for å redusere miljøpåvirkningen fra akvakultur og at insentivene til å bidra til bedre miljøtilstand må styrkes.

Bærekraftig sjømatproduksjon er en av de viktigste næringene langs kysten, og har et stort potensial for videre utvikling og vekst. Sysselsetting i- og verdiskaping fra næringen har bidratt til utvikling av kystsamfunn og til å sikre «lys i husene», og til inntekter til fellesskapet gjennom skatt og kjøp av tillatelser til å drive oppdrett. Aktiviteten har også bidratt til økonomiske ringvirkninger gjennom opprettelsen av lokale leverandørmarkeder.

For mange fjord- og kystkommuner er utviklingen av havbruksnæringen ensbetydende med utvikling av kystsamfunnene. Det er utfordrende å skape bærekraftige samfunn basert på kompetent

arbeidskraft og produktive bedrifter utenfor sentrale strøk. Havbruk er en av få næringer som i framtiden kan skape høyproduktive arbeidsplasser med god lønnssevne i mange kystsamfunn. Sjømatnæringen må bidra til verdiskaping og arbeidsplasser i kystsamfunn, samtidig som den beskytter miljø og klima. Bærekraftig utvikling av naturbaserte næringer som lakseoppdrett er særlig avhengig av tilrettelegging og aksept i mange kystsamfunn, og næringen må kompensere for ulemper den påfører kystsamfunnene.

Videre forutsetter bærekraftig vekst også økt bearbeiding av sjømat på land, støttet av ny teknologi og kompetanse. Utviklingen må ivareta lokale behov og minimalisere slitasjen på kystsamfunnene, og bruk av naturressurser må være langsiktig og ivareta interessene til etterslekten. Hurdalsplattformen er klar på at det skal legges til rette for videre vekst i sjømat- og havbruksnæringen for å skape flere arbeidsplasser, mer lokal og nasjonal verdiskaping og bearbeiding.

Polarsirkelrådet støtter og forventer en havbrukspolitikk som bidrar til å realisere regjeringens egne ambisjoner. Økt sjømatproduksjon vil øke behovet for kompetente arbeidstakere, som vil ha behov for lokalsamfunn som tilbyr gode skoler, trygge skoleveier, godt barnehagetilbud, et rikt kulturliv, idrettsarenaer og kritisk samfunnsinfrastruktur m.m.

Polarsirkelrådet mener at oppdrettsnæringen må bidra i utviklingen av dette som gjenytelse for å drive produksjon av sjømat i den kommunale sjøallmenningen. Myndighetene må i større grad legge til rette for nye lokale arbeidsplasser basert på norsk sjømat, gjennom blant annet produktutvikling, mer videreforedling og bedre markedstilgang for bearbeidede produkter.

Videre må eksport av sjømat bli mer bærekraftig, og det må satses på innovasjon og bedre holdbarhet. Miljøvennlig transport er nødvendig. På Helgeland er det allerede tatt i bruk elektriske vogntog fra Lovund i Lurøy og til godsterminal i Mo I Rana. Mye av dette går videre med tog sørover. Denne transport måten bidrar til å fjerne et betydelig antall vogntog fra E6. Det er viktig å legge til rette for ladepunkter, og hybrid/grønn fergetransport langs vår kyst.

Arealmyndigheten må ligge hos kommunene. Polarsirkelrådet er sterkt uenig i utvalgets forslag om at statlige myndigheter bør overta mer av ansvaret og myndigheten for å utarbeide og vedta arealplaner for sjøområdene. Forslaget er et unødvendig feilskjær og et angrep på det kommunale selvstyret. Forslaget fratrar kommunene rett til å forvalte egne sjøområder. Det er mange interesser som skal balanseres i de kommunale sjøallmenningene, langt utover havbruk, og kommunene har best kunnskap om hvordan de ulike interessene skal og bør balanseres. Tanken bak sterkere statlig styring synes å være at dette er mer effektivt. Polarsirkelrådet mener at forslaget om økt statlig styring over kommunale sjøområder må forkastes, og det må tilstrebes å sikre kommunene større innflytelse og økt medbestemmelse over utviklingen av egne sjøområder.

Etter Polarsirkelrådets syn er en ordning med frivillig deltakelse i interkommunale planer en bedre vei å gå. Svært mange kommuner er godt vant med å samarbeide om kystsoneplaner på tvers av kommunegrenser. Polarsirkelrådet mener at forslaget om økt statlig styring over kommunale sjøområder må forkastes, og det må tilstrebes å sikre kommunene større innflytelse og økt medbestemmelse over utviklingen av egne sjøområder.

For Polarsirkelrådet er det viktig at kommunene er en aktiv part i utarbeidelsene av nye verneområder. Verneprosessene må være kunnskapsbaserte og baseres på faglige råd. Dialogen med lokale myndigheter, næringsaktører og interessegrupper må foregå på en måte hvor disse får en reell medvirkning. I dag opplever mange kystsamfunn at beslutninger om vern overkjører lokale hensyn og ikke tar innover seg konsekvenser for fiskerivirksomhet, sjøbasert næringsutvikling og annen utvikling av kystsamfunnene

Polarsirkelrådet er sterkt uenig i forslaget om at tillatelser til undervisningsformål bør avvikles. Slike tillatelser er viktige for å sikre rekruttering til næringen lokalt, og dersom disse fjernes frykter vi at det kan bli vanskelig å tilby studieplasser innen havbruk. I ytterste konsekvens kan det medføre at ungdom flytter fra distriktskommuner i tidlig alder. Formålet med tillatelsene er at undervisningsinstitusjonene skal kunne tilby attraktiv, realistisk og kvalitativ god undervisning. .

Polarsirkelrådet mener at det må legges til rette for økt desentralisering av utdanning innen havbruk og videreføring av tillatelser til undervisningsformål. Polarsirkelrådet vil videre understreke at inntekter fortsatt bør gå direkte til de aktuelle utdanningsinstitusjonene.

Polarsirkelrådet er også uenig i forslaget om at tillatelser til visningsformål bør avvikles. Visningstillatelsene er viktige for å bedre kunnskapen om akvakultur hos publikum. Befolkningen har generelt liten kunnskap om næringen. Polarsirkelrådet mener derfor at visningstillatelsen bør bestå som ordning, og mener at en bedre løsning enn å avvikle ordningen vil være å måle innehaverne av visningstillatelsene på om kvaliteten og måloppnåelsen er god nok. Videre bør det stilles krav om bruk av ny teknologi og det bør legges til rette for at det kan hentes ut synergier mellom tillatelser til visningsformål og tillatelser til undervisningsformål.

Polarsirkelrådet registrerer en dreining mot mer statlig styring av forskning og utvikling, og derav hva som skal utvikles. Denne sentraliseringen av forskning er svært uheldig for en næring som er desentralisert. Polarsirkelrådet mener det i stedet burde satses på lokal forskning og utvikling som utnytter innovasjonskraften og kompetansen i selskapene for å utvikle morgendagens bærekraftige oppdrett.

.